

ALAPVETŐ JOGOK BIZTOSA
AZ ENSZ NEMZETI EMBERI JOGI INTÉZMÉNYE

Az alapvető jogok biztosának

JELENTÉSE

az AJB-1262-15/2023. számú ügyben,
rendőrségi panasz eljárás tárgyában.
(előzmény ügy: RI-AJBH-238/2020.)

Előadó: dr. Lukácsi Dániel Csaba

Érintett szervek:

- Budapesti Rendőr-főkapitányság kerületi Rendőrkapitányság

2023.

Az eljárás megindítása

... sz. *alatt lakos*, a továbbiakban: panaszos) panaszt terjesztett elő a velem szemben 2020. május 29-én fogatosított rendőri intézkedéssel, valamint később a Budapesti Rendőr-főkapitányság (a továbbiakban: BRFK) kerületi Rendőrkapitányságon (a továbbiakban: Rendőrkapitányság) történetekkel szemben.

A panaszos beadványában sérelmezte, hogy 2020. május 29-én előállították, amelynek során indokolatlanul megbilincseltek és megtagadták tőlem a mosdóhasználatot. Sérelmezte továbbá, hogy egy másik – meg nem jelölt – időpontban a Rendőrkapitányságon két órán át várakoztatták, tiszteletlen módon bántak velem, bejelentésem pedig hiába tette meg.

Tekintettel arra, hogy a beadványban megfogalmazott sérelmek felvetik a panaszos alapvető jogainak sérelmét, továbbá figyelemmel a Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény 92.§-ának (1) bekezdésében, valamint az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény 18. §-ának (1) bekezdése f) pontja és 39/F. §-ában foglalt hatásköri szabályokra, vizsgálatot indítottam.

A panaszos beadványában kérte gépjárművének visszaszolgáltatását, azonban e kérelem tárgyában a vonatkozó hatásköri szabályok értelmében nincs lehetőségem dönteni

Az érintett alapvető jogok

- Az emberi méltósághoz való jog [Alaptörvény II. cikk]
- A személyi szabadsághoz való alapvető jog [Alaptörvény IV. cikk]
- A tisztességes hatósági eljáráshoz, megfelelő ügyintézéshez való jog [Alaptörvény XXIV. cikk]

Az alkalmazott jogforrások

- Magyarország Alaptörvénye [a továbbiakban: Alaptörvény]
- Az Emberi Jogok Európai Egyezménye (az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezmény és az ahhoz tartozó nyolc kiegészítő jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 1993. évi XXXI. törvény) [a továbbiakban: Egyezmény]
- Az alapvető jogok biztosáról szóló 2011. évi CXI. törvény [a továbbiakban: Ajbt.]
- A Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény [a továbbiakban: Btk.]
- A büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény [a továbbiakban: Be.]
- A Rendőrségről szóló 1994. évi XXXIV. törvény [a továbbiakban: Rtv.]
- A rendőrség szolgálati szabályzatáról szóló 30/2011. (IX. 22) BM rendelet [a továbbiakban: Szolgálati Szabályzat]

A tényállás megállapításai

1. A panaszbeadvány

A panaszost 2020. május 29-én volt párja, *H.I.* kizárta a lakásból, és a panaszos értéktárgyai után kutatott, ezért a panaszos betörte az ajtó üvegét és bement a lakásba, *H.I.* kezét megütötte és a telefonját kereste. A kialakult dulakodás során *H. I.* bántalmazta a panaszost, hasba vágta, fojtogatta, lelökte a lépcsőről.

A helyszínre érkező rendőrök „örizetbe vették” a panaszost, de mivel sokkos állapotban volt, így beszállították a Honvéd Kórházba (a továbbiakban: Kórház). Az előállítás során nem engedélyezték a mosdó használatát a panaszos számára. A panasz szerint az intézkedő rendőrök megbilincselve vitték a panaszost a Kórházba, annak ellenére, hogy nem volt beszámíthatatlan, szökésen nem gondolkozott és az orvosi kezelést elfogadta.

A panaszos sérelmezi, hogy a rendőrség nem vette fel a vallomását, továbbá, hogy a kórházi kezelését követően hiába kereste fel a Rendőrkapitányságot, semmilyen dokumentációt nem kapott. A Kórházból 2020. június 9-én távozott.

A panaszos egy későbbi dátumon ismét felkereste a Rendőrkapitányságot, ahol két órán keresztül várákozott, majd tiszteletlen hangnemben azt a tájékoztatást kapta, miszerint az ügye a bíróság hatáskörébe tartozik. A panaszos ezután a bíróságtól azt a tájékoztatást kapta, hogy problémájával a rendőrségen jelentkezzen.

A panaszos felidézte továbbá, hogy korábban *H. I.* nem adta át a panaszos autójának forgalmi engedélyét, slusszkulcsát, a panaszos személyes dolgait is csak a negyedik rendőri intézkedés során adta át. A korábbi intézkedések során kiérkező rendőrök csak az ablakon keresztül beszélgettek vele.

2. A rendőrség álláspontja

A panasz kivizsgálása során, a tényállás pontosabb megismerése érdekében felvilágosítást kértem a BRFK-tól a panaszolt intézkedésről, valamint kértem, hogy küldjék meg az azzal kapcsolatos további rendőrségi dokumentumokat, és a konkrét kérdésekkel összefüggésben a rendőrség álláspontját.

a) A Rendőrkapitányság vezetőjének tájékoztató levele az alábbiakat tartalmazza:

2020. május 29-én a panaszost szándékos bűncselekmény elkövetésén való tettenérés miatt a Rendőrkapitányság járőrei előállították a Rendőrkapitányságra. Az intézkedő rendőrök a panaszossal szemben semmilyen kényszerítő eszközt nem alkalmaztak.

A panaszost 2020. május 29-én 21 óra 50 perckor helyezték el az Rendőrkapitányság előállító helyiségében.

A rendkívüli szolgálatot ellátó rendőr szóbeli meghallgatásán elmondta, hogy a panaszos számára a befogadását követően egy alkalommal és a fogvatartásának ideje alatt további két alkalommal engedélyezték az illemhelyiség használatát. A mosdót minden esetben használhatta, amikor jelezte az arra vonatkozó kérését.

A panaszost az előállításánál során nem lehetett meghallgatni, mert pszichiátriai kezelése céljából az Országos Mentőszolgálat munkatársai egészségügyi intézménybe szállították.

H.I. lakásához 2020. május 29-én egy esetben irányítottak rendőri egységet, onnan egy bejelentés érkezett a 112-es segélyhívó számra 2020. május 29-én 20 óra 29 perckor, egy névtelen bejelentőtől.

A panaszos nem tett bejelentést a fenti címről, az előállításán kívül más rendőri intézkedés nem történt.

A Rendőrkapitányság vezetője azon pont tekintetében, amely szerint panaszos azt állítja, hogy őt egy későbbi időpontban tiszteletlen bánásmódban részesítették a Rendőrkapitányságon, valamint azt mondták neki, hogy a bejelentése tartalma szerint a bíróság hatáskörébe tartozik, a következő megállapításokat tette:

A Rendőrkapitányság objektumába érkező személyekről szóló beléptető nyilvántartás alapján a panaszos 2020. május 30. és 2020. július 2. közötti időszakban nem járt a Rendőrkapitányságon.

A Rendőrkapitányság vezetője azon kérdés tekintetében, hogy a panaszolt intézkedést megelőző egy évben milyen intézkedéseket fogantatosítottak a helyszínen, a következő tájékoztatást adta:

2019. augusztus 5-én L. I. eltűnése ügyében érkezett bejelentés, 2019. augusztus 13-án V. B. tett bejelentést, amely szerint „a főbérő fűrja a rácsot, mivel a bejelentő nem engedte be a lakásba”. 2019. augusztus 17-én B. P. bejelentette, hogy a fenti lakás deszkával beszögezett ablakáról a deszkát leszedték, a lakásból a volt párja személyes tárgyai hiányoznak és a televízió is meg lett rongálva. 2019. augusztus 21-én szintén B. P. tett bejelentést, amely szerint a főbérő kizárta őt a lakásból és a zárat is lecserélte. 2019. szeptember 1-jén szintén B. P. jelentette be, hogy a lakás főbérőjével kapcsolatban „van problémája”, aki engedély nélkül ment be a lakásba, lekapcsolta az áramot.

A Rendőrkapitányság vezetője tekintetben, hogy a panaszolt intézkedést megelőző egy évben *H.I.*-vel szemben milyen intézkedéseket fogantatosítottak, a következő tájékoztatást adta:

2019. május 29-e és 2020. május 29-e között a Rendőrkapitányság Bűnügyi Osztálya a Gyulai Rendőrkapitányság megkeresésére csalás miatt tanúként hallgatta ki *H.I.*-t.

b) Az elfogás végrehajtásáról szóló jelentés a fentiekhez képest az alábbi többlet információkat tartalmazza:

Az intézkedő rendőrök 20 óra 40 perckor a Tevékenység-irányítási Központ utasította, hogy jelenjenek meg *H. I.* lakásán, mert onnan *H. I.* bejelentést tett, miszerint a panaszos bántalmazta őt, szétverte a bejárati ajtót és a körfolyosón lévő virágokat ledobta az udvarra.

A fenti címen 20 óra 50 perckor az intézkedő rendőrök megjelentek, felvették a kapcsolatot *H. I.*-vel, aki elmondta, hogy aznap délután a panaszos megivott nagyjából fél liter „házi pálinkát”. Továbbá közölte azt is, hogy aznap este 20 óra körül a panaszossal vitatkoztak, majd minden előzmény nélkül a panaszos körülbelül hússzor megütötte, illetve megrúgta, ő közben próbált védekezni, próbálta lefogni a panaszost.

H. I. elmondta továbbá, hogy miután a panaszos bántalmazta őt, kizárta a panaszost a lakásból a körfolyosóra. Ezután észlelte, hogy a panaszos a bejárati ajtó egyik üvegét körülbelül tízszer egy kisszék ülőfelületével megütötte, aminek következtében az üveg betört. Ezt követően *H. I.* kinyitotta a bejárati ajtót, hogy a panaszos a többi üveget ne törhesse be.

A panaszos ezt követően ismét bántalmazta *H. I.*-t, aki összepakolta a panaszos ruháit, majd kivitte azokat a körfolyosóra. Eközben a panaszos végig ütötte és rúgta őt, próbálta visszavinni a ruhákat a lakásba, de ez nem sikerült neki, így a körfolyosón lévő öt darab cserepes muskátlit ledobta a földszintre, majd kettő szék lábát vett a kezébe és azzal fenyegette *H.I.*-t, hogy megfogja ölni illetve, hogy tönkre fogja tenni a lakást.

A panaszos elmondta az intézkedő rendőröknek, hogy aznap fél liter „házi pálinkát” fogyasztott, ugyanis *H. I.* kínálta és rábeszélte, hogy igyon. A panaszos elmondása alapján azért kezdte el ütni és rugdosni *H. I.*-t, mert nincs hova mennie a lakáson kívül, így igyekezett megakadályozni, hogy *H. I.* kivigye a ruháit a lakásból, az ajtót pedig azért törte be, mert szeretett volna bemenni.

Az intézkedő rendőrök a helyszínen lévő személyeket tanúként meghallgatták. A tanúk egyöntetűen megerősítették a fent leírt eseményeket, majd egyöntetűen elmondták, hogy miután a panaszos ledobta a muskátlikat a földszintre, *H. I.* hívta a rendőrséget, emiatt a panaszos abbahagyta a bántalmazást és bementek a lakásba, a rendőrök ezután érkeztek a helyszínre.

A kiérkező rendőrök közölték a panaszossal, hogy szándékos bűncselekmény elkövetése miatt előállítják a Rendőrkapitányságra, amit a panaszos elmondása szerint megértett és tudomásul vett.

A panaszost 21 óra 40 perckor bevitték a Rendőrkapitányságra, majd 21 óra 50 perckor helyezték el az előállító helyiségben.

Az intézkedés során a panaszos együttműködő magatartást tanúsított, az intézkedő rendőrök kényszerítő eszközt nem alkalmaztak.

c) A Rendőrkapitányság Készenléti Alosztályának hivatalos feljegyzései szerint:

A panaszos gyanúsított kihallgatását megelőzően az intézkedő rendőrök megkísérelték az előállító helyiségben őt szóban meghallgatni, azonban a panaszos kikelt magából, folyamatosan artikulálatlanul kiabált, közölte, hogy a rendőrökkel nem hajlandó beszélni, majd a helyiség zárt ajtaját belülről cipőjével ütlegelni kezdte.

A fentiekre tekintettel értesítették az Országos Mentőszolgálatot, akik pszichiátriai kezelés céljából a Kórházba szállították a panaszost.

Később a Kórház ügyeletes orvosa közölte az intézkedő rendőrökkel, hogy a panaszos gyógyszeres kezelés alatt áll, gyanúsítottkénti kihallgatása csak hazaengedése után lehetséges (leghamarabb kettő-három nap után).

2020. június 1-jén az intézkedő rendőrök telefonon felvették a kapcsolatot a Kórház Pszichiátriai Osztályával, ahol a vezető ápoló helyettes azt a tájékoztatást adta részükre, hogy a panaszos az osztályon tartózkodik, gyógyszeres kezelés alatt áll, továbbá, hogy még biztosan több napig az osztályon fog tartózkodni. A hazabocsátásának konkrét dátumát nem tudta megmondani, elmondása alapján az elmeállapot gyógyszeres kezelésének eredményétől függ.

d) *A Kórházba kísérés végrehajtásáról szóló jelentés a fentiekhez képest az alábbi többlet információkat tartalmazza:*

Az intézkedő rendőrök – a mentőápoló kérésére – 2020. május 30-án a hajnali órákban mentőgépkocsival kísérték át a panaszost a Rendőrkapitányság épületéből a Semmelweis Egyetem Sürgősségi Betegellátó Osztályára (a továbbiakban: Sürgősségi Betegellátó Osztály). A panaszost 2020. május 30-án 3 óra 10 perckor bocsátották el a Rendőrkapitányság épületéből. Az intézkedő rendőrök a panaszossal szemben sem a mentőgépkocsiban, sem a Sürgősségi Betegellátó Osztályra kísérés során nem alkalmaztak kényszerítő eszközt. A panaszos a mentőgépkocsiban nyugodt volt, együttműködött, így nem volt szükség kényszerítő eszköz használatára vele szemben. A Sürgősségi Betegellátó Osztályról a mentő továbbszállította a panaszost a Kórházba, ekkor már – figyelemmel a panaszos együttműködő magatartására – nem volt szükség a rendőri kíséretre.

e) *A Rendőrkapitányság által megküldött egyéb dokumentumok a panaszügy elbírálása szempontjából további releváns információt nem tartalmaznak, így azok ismertetésétől eltekintek.*

A vizsgálat megállapításai

A panaszos beadványában sérelmezte, hogy 2020. május 29-én előállították, amelynek során indokolatlanul megbilincseltek és megtagadták tőle a mosdóhasználatot. Sérelmezte továbbá, hogy egy másik – meg nem jelölt – időpontban a Rendőrkapitányságon két órán át várakoztatták, tiszteletlen módon bántak vele, bejelentését pedig hiába tette meg.

1. *Elsőként azt értékeltem, hogy a rendőrség a panaszost indokoltan, kellő jogszabályi felhatalmazás birtokában vonta-e intézkedés alá.*

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint a panaszos bántalmazta H.I.-t, illetve a bejárati ajtó üvegét betörte.

Az Rtv. 1. §-ának (2) bekezdés 1a. és 2. pontjának megfelelően a rendőrség az Alaptörvényben, az e törvényben és törvény felhatalmazása alapján más jogszabályban meghatározott bűnmegelőzési, bűnüldözési, államigazgatási és rendészeti feladatkörében általános nyomozó hatósági jogkört gyakorol, a büntetőeljárásról szóló törvényben meghatározottak szerint végzi a bűncselekmények felderítését [...], valamint szabálysértési hatósági jogkört gyakorol, közreműködik a szabálysértések megelőzésében és felderítésében.

Az Rtv. 11. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni, az előjárója utasításainak – az Rtv.-ben foglaltak figyelembevételével – engedelmeskedni, a közbiztonságot és a közrendet, ha kell, élete kockáztatásával is megvédeni.

Az Rtv. 13. §-a szerint a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő, vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.

A Szolgálati Szabályzat 8. §-a úgy rendelkezik, hogy a rendőr az általa észlelt vagy tudomására jutott és hivatalból üldözendő bűncselekményről – ha az elkövető ismert, annak megjelölésével – feljelentést tesz, vagy ha a nyomozó hatóság tagja, úgy hivatalból megteszi a szükséges intézkedéseket a büntetőeljárás megindítása érdekében.

A Szolgálati Szabályzat 9. §-a továbbá úgy rendelkezik, hogy rendőr szabálysértés észlelése esetén feljelentést tesz, vagy – jogszabály által meghatározott esetekben – helyszíni bírságot szab ki, vagy helyszíni bírság kiszabása helyett – ha a szabálysértési eljárásról szóló törvényben megállapított feltételek fennállnak – szóbeli figyelmeztetést alkalmaz.

A rendőrség intézkedési kötelezettségének tisztázása érdekében az alábbi jogszabályhelyeket tartom szükségesnek felhívni:

A Szabs. tv. 169. §-ának (1) bekezdés a) pontja szerint, aki verekszik, továbbá aki más verekedésre felhív, rendzavarást követ el.

A Btk. 164. §-ának (1) bekezdése szerint, aki más testi épségét vagy egészségét sérti, testi sértést követ el.

A Szabs. tv. 170. §-a szerint, aki olyan kihívóan közösségellenes magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, szabálysértést követ el.

A Btk. 339. §-ának (1) bekezdése szerint, aki olyan kihívóan közösségellenes, erőszakos magatartást tanúsít, amely alkalmas arra, hogy másokban megbotránkozást vagy riadalmat keltsen, garázdaságot követ el.

A Szabs. tv. 177. §-ának b) pontja szerint, aki ötvenezer forintot meg nem haladó kárt okozva [...] szándékos rongálást követ el, úgyszintén, aki e cselekmények elkövetését megkísérli, szabálysértést követ el.

A Btk. 371. §-a (1) bekezdésének megfelelően, aki idegen vagyontárgy megsemmisítésével vagy megrongálásával kárt okoz, rongálást követ el.

A fenti jogszabályhelyek ismertetését követően fontos rögzíteni, hogy valamely cselekmény tényállásszerűségét kizárólag a rendőri intézkedés jogalapja szempontjából vizsgálom. Az Rtv.-ben rögzített hatásköri szabályok szerint ugyanis az alapvető jogok biztosa nem veheti át a nyomozó-, illetve szabálysértési hatóság szerepét, azonban ha nem végezné el a rendőri intézkedés alapjául szolgáló cselekmény elsődleges értékelését, az alapjog-korlátozás vizsgálata üresedne ki.

A rendzavarás (1) bekezdés a) pont első fordulatába ütközik a verekedés, a tetteles rendzavarás, mint a személy elleni erőszak tipikus megnyilvánulási formája. A verekedés testi erő célzott alkalmazását jelenti. Elkövetési módja a test bántalmazása, aminek skálája a támadó jellegű lökdöséstől az egyszerű megütésen (pofonvágáson) át az eszköz nélküli verésig vagy rúgásig terjed. A szabálysértés elkövetésének határa az eszközzel történő ütlegetés, az ugyanis

már kimerítheti a testi sértés vagy a garázdaság vétségét. [Cserép Attila (et al): Nagykomentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényhez. Wolters Kluwer, 2021.] A testi sértés törvényi tényállása nyitott, így minden olyan magatartás, amely alkalmas lehet a tényállásszerű eredmény előidézésére – *in concreto* –, elkövetési magatartás lehet. A bűncselekmény eredménye a testi épség vagy egészség sértése, azaz sérülés vagy betegség okozása. A testi épség megsértésének fogalma alá tartozik minden olyan magatartás, amely a testrészek, a test szerveinek, szöveteinek épségét sérti (éles elmetesződés, repedés, roncsolódás, zúzódás). [Karsai Krisztina (et al): Nagykomentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez. Wolters Kluwer, 2020.]

A garázdaság szabálysértési alakzata egymozzanatú, szándékos cselekmény, a kihívóan közösségellenes magatartás tanúsításából áll. A közfelfogás alapján közösségellenesnek tekintjük a botránycokozást, a szokványos viselkedési normák megsértését, a megdöbbenő magatartást. A tényállás azonban nem az egyszerű renitens vagy botránycos viselkedést rendeli büntetni. Itt többről van szó, a közösségellenesség minősített esetéről, amikor az elkövető átlép egy határt. A bírói gyakorlat szerint a közösségellenesség akkor kihívó, ha az elkövető a közösség által rendszerint elvárt viselkedési normákat durván, gátlástalanul sérti meg, és elvetemülten vagy hivalkodó módon veszi semmibe az együttélés jogi, erkölcsi szabályait. Kihívóan közösségellenesnek tekinthető például a lépcsőházi ajtó eszelős rugdosása, a ruhátlan fenék mutogatása közterületen, a kötözködés vagy dulakodás nyilvános helyen, rendezvénynek a megzavarása örvjengéssel, a nyomdafestéket nem tűrő kiabálás, az óbégatás közterületen. [Cserép Attila (et al): Nagykomentár a szabálysértésekről, a szabálysértési eljárásról és a szabálysértési nyilvántartási rendszerről szóló 2012. évi II. törvényhez. Wolters Kluwer, 2021.] A garázdaság bűncselekményi alakzata ehhez képest abban más, hogy tényállási elem az erőszakos magatartás. Ez ugyanakkor nem egyenlő az erőszakkal: az erőszak valamely személyre közvetlenül ható olyan fizikai erő kifejtése, amely az ellenállást megtöri, míg ehhez képest az erőszakos magatartás ennél enyhébb támadó jellegű fellépés, amely irányulhat személy és dolog ellen is. Személy elleni erőszakos magatartás a Btk. 459. § (1) bekezdés 4. pontja értelmében a más személyre gyakorolt támadó jellegű fizikai ráhatás is, abban az esetben is, ha az nem alkalmas testi sérülés okozására. Megvalósulhat már a sértett testének megérintésével, ha ez a magatartás támadó jellegű (BH2018. 134). Ilyen lehet a lökdösődés, rángatás, arculütés stb. (34/2007. BK vélemény). Akkor is megvalósul, ha az érintettet az elkövető mozgásában korlátozza, tolakodó, akadályozó módon zaklatja, nem feltétele, hogy az erőszak a sértettet meghatározott tevékenységre készítse, vagy a sértett ellenállásának a leküzdésére is alkalmas legyen, de lehet akár akaratot törő, *vis absoluta* jellegű is. [Karsai Krisztina (szerk.): Nagykomentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez]

A rongálás elkövetési magatartása az idegen vagyontárgy megsemmisítése vagy megrongálása, amelynek következtében az állagában károsodik, átalakul vagy megsemmisül. A megsemmisítés a vagyontárgy állagának fizikai megszüntetését jelenti, melynek folytán a vagyontárgy az eredeti állapotába már nem állítható vissza. A megrongálás a vagyontárgy állagában beálló olyan változás előidézése, amely annak értékét csökkenti, állagszélem nélkül nincs rongálás (BH2007. 114.). [Karsai Krisztina (et al): Nagykomentár a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvényhez. Wolters Kluwer, 2020.]

Álláspontom szerint a panaszos magatartása – a fentieknek megfelelően – felvetette szabálysértés, de akár bűncselekmény elkövetésének gyanúját is, ennek megfelelően kellő jogalap birtokában kezdeményeztek intézkedést a rendőrök, a panaszos alapvető jogát érintő visszásság e tekintetben nem történt.

2. A panaszos sérelmezte az előállítás tényét.

A Rendőrkapitányság vezetőjének tájékoztató levele szerint, a panaszost szándékos bűncselekmény elkövetésén való tettenérés miatt a Rendőrkapitányság járőrei előállították. Az elfogás végrehajtásáról szóló jelentés alapján, az intézkedő rendőrök a helyszínen lévő személyeket tanúként meghallgatták, akik egyöntetűen elmondták, hogy miután a panaszos ledobta a muskátlikát a földszintre, H. I. hívta a rendőrséget, emiatt a panaszos abbahagyta a bántalmazást és bementek a lakásba, a rendőrök ezután érkeztek a helyszínre. A parancsnoki kivizsgálás szerint az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdés a) pontja szerinti szándékos bűncselekmény elkövetésén tettenérés követő elfogás alkalmazása, mint személyi szabadságot korlátozó intézkedés jogszerű és szakszerű volt.

Az Rtv. 17. §-a (1) bekezdésének megfelelően a rendőrség a feladatának ellátása során a [...] a személyi szabadsághoz [...] fűződő jogokat a törvényben foglaltak szerint korlátozhatja.

Az Rtv. 33. §-a (1) bekezdés a) pontja szerint a rendőr a további intézkedés megtétele céljából elfogja és az illetékes hatóság elé állítja azt, akit szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten érték.

A Szolgálati Szabályzat 28. § (1) bekezdése értelmében a rendőr a szándékos bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt a tettenérés helye szerint illetékes, szükség esetén a legközelebbi általános rendőrségi feladatok ellátására létrehozott szervhez állítja elő.

Mivel az elfogás és előállítás az egyik legsúlyosabb jogkorlátozással járó intézkedés, amelyre az Rtv. lehetőséget biztosít az intézkedő rendőr számára, álláspontom szerint az ezen intézkedésekre irányadó rendelkezéseket – az Rtv. 2. §-ában foglalt, az emberi méltóság és általánosságban az emberi jogok védelmével kapcsolatos rendőrségi kötelezettség minél teljesebb érvényesülése érdekében – megszorítóan kell értelmezni, és különös gondossággal kell értékelnünk, hogy megvalósulnak-e azok a körülmények, amelyeket az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdése szerinti – azaz kötelező – szabadságelvonás feltételeként a törvény megfogalmaz.

Az elfogás és előállítás jogalapjául szolgáló eseteket az Rtv. 33. §-a határozza meg taxatív módon. E szakasz (1) bekezdése azon eseteket tartalmazza, amikor a rendőrnek nincs mérlegelési lehetősége, el kell fognia és az illetékes szerv elé kell állítania az intézkedés alá vont személyt.

A „tettenérés” fogalma kapcsán kiemelendők az alábbiak.

A Be. 273. §-a alapján a bűncselekmény elkövetésén tetten ért személyt bárki elfoghatja, köteles azonban őt a nyomozó hatóságnak haladéktalanul átadni, vagy ha erre nincs módja, a rendőrséget tájékoztatni. A Be. Kommentárja a következő módon fejt ki a „tettenérés” fogalmát: *„Tettenérésről akkor beszélhetünk, ha a cselekmény legalább részben szemtanú jelenlétében valósult meg. A tettenérés fogalmába ugyanakkor beletartozik az elfogás is (ezt hívták régebben 'tettenkapásnak'). Azaz, ha valakit a bűncselekmény elkövetésén tetten érték, de elmenekül a helyszínről, akkor mindaddig tettenérésről beszélhetünk, amíg a tettenérő őt folyamatosan üldözi és esetleg az üldözés során elkapja. Az ugyanakkor nem szükséges, hogy az üldözés során ne tévessze szem elől az üldözöttet (EBH2013. B.13.). Természetesen ebben az esetben is haladéktalanul át kell adni a tettenért (üldözött) személyt a nyomozó hatóságnak, illetve tájékoztatni kell a rendőrséget. Visszatartásnak csak a szükséges mértékben van helye.”* [Polt Péter (szerk.): Kommentár a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvényhez. Wolters Kluwer Hungary Kft., Budapest, 2019]

A fentiekből kiderül tehát, hogy a tettenérés megállapításához szükséges egyfajta folyamatosság, amely a cselekmény elkövetését az elfogással összekapcsolja. Ezért abban az esetben is, ha az Rtv. tettenérés fogalmát nem csupán a hatóság általi észlelés alapján induló intézkedésekre szorítjuk, szükséges, hogy a tetten ért személy mozgását, cselekvését – akár a szemtanúk, akár az értesítésre megjelenő rendőrök – végig kövessék a cselekmény elkövetésétől kezdve.

A tettenérés további, hasonló jelentőséggel bíró tartalmi elemét magyarázza a 13/2013. számú büntető elvi határozat (EBH 2013. B.13.). A Kúria magyarázata szerint a „[korábbi] Be. 127. § (3) bekezdése a bűnüldözésre jogosult hatóságnak nyújtott civil jogsegély, aminek lényege, hogy az elkövetőt elfogó, visszatartó személy a hatósághoz képest helyzeti előnyben van, viszont törvényileg engedélyezett magatartása fejében sem lesz cselekménye hatósági, hanem megmarad magáncselekménynek. [...] Kétségtelen, hogy az elfogás, visszatartás fizikai ráhatást jelent, éppen ezért különösen vizsgálendő, hogy az irányadó tényállás szerinti történések azokon a kereteken belül maradnak-e, amelyeket a jogalkotó a [korábbi] Be. 127. § (3) bekezdése esetében meghatároz. A tettenérés feltételezi a bűncselekmény észlelését; és ahhoz képest a cselekményt éppen elkövetőnek, az éppen eltávozó elkövetőnek, és az eltávozó elkövető üldözésből való elfogását, ekként visszatartását. Tettenérés alatt értendő, ha a cselekmény az adott személy – a tettenérő – szeme láttára, észlelése mellett történik; olyan fizikai közelségben, amikor reális lehetősége van az elkövetéshez férni, az elkövetőt elérni, az elkövető után eredni. Mindez a forró nyom, az időveszteség nélküli üldözés lehetősége; és éppen ezen alapul a társadalmi elismertsége.”

A Kúria idézett magyarázata alapján megállapítható, hogy a tettenérésnek a folyamatosság, a megszakítás nélküliség mellett szükségszerű eleme az is, hogy annak keretében sor kerüljön az elkövető fizikai ráhatással történő üldözésére, elfogására, visszatartására. Amennyiben az elkövető fentiek szerint leírt nyomon követhetősége megszakad, vagy ha vele szemben nem kerül sor – jellemzően fizikai ráhatással – üldözésre, visszatartásra, úgy tettenérésről nem beszélhetünk.

A helyszínen tapasztalt körülmények értékelése tekintetében releváns az előző pontban hivatkozott Btk 164. §-ának (1) bekezdése, a Btk. 339. §-ának (1) bekezdése, a Btk. 371. §-ának (1) bekezdése, valamint a Szabs. tv 169. §-ának (1) bekezdés a) pontja, a Szabs. tv. 170. §-a és a Szabs. tv. 177. §-ának b) pontja. A panaszos által megvalósított cselekmények – ahogy az előző pontban kifejtettem – felvetették e szabálysértések, sőt akár bűncselekmények elkövetését.

Fontosnak tartom megvizsgálni, hogy jelen ügyben a rendzavarás szabálysértési alakzatának vagy a testi sértés bűncselekményi alakzatának gyanúja merült-e fel a helyszínen. Mindkét cselekmény elkövetési módja a test bántalmazása, ugyanakkor a testi sértés bűncselekmény eredménye a sérülés vagy betegség okozása. A rendelkezéseimre álló információk alapján nem állapítható meg, hogy H. I. sérülést szenvedett-e, azonban a panaszos indulatos viselkedése miatt ennek gyanúja felmerülhetett.

Vizsgáltam, hogy a helyszínen a garázdaság szabálysértési vagy bűncselekményi alakzatának gyanúja merülhetett-e fel. Ahogy azt már említettem, a garázdaság bűncselekményi alakzatának tényállási eleme az erőszakos magatartás, amely irányulhat személy vagy dolog ellen. Az elfogás végrehajtásáról szóló jelentés szerint a panaszos a bejárati ajtó egyik üvegét körülbelül tízszer egy kisszék ülőfelületével megütötte, aminek következtében az üveg betört; a bejelentés és a helyszínen tapasztalt körülmények alapján a panaszos olyan erőszakos magatartása körvonalazódott, amely alkalmas volt arra, hogy másokban megbotránkozást, riadalmat keltsen

és ellentétes volt a társadalmi együttélés szabályaival, és amely így megvalósíthatta a garázdaság bűncselekményi alakzatát.

Értékeltem, hogy a panaszos magatartása a tulajdon elleni szabálysértés vagy a rongálás bűncselekmény gyanúját vetette-e fel. Amennyiben a panaszos ötvenezer forintot meg nem haladó kárt okozott, úgy a szabálysértési-, amennyiben ötvenezer forintot meghaladó kárt okozott, úgy a bűncselekményi alakzat gyanúja merülhetett fel. A rendelkezésekre álló dokumentumok szerint a panaszos betörte a bejárati ajtó üvegét, továbbá öt darab cserepes muskátlit ledobott a földszintre. Mindezek alapján az intézkedő rendőrök már a helyszínen észszerűen juthattak arra a következtetésre, hogy az okozott károk összértéke meghaladhatta az ötvenezer forintot, megalapozva ezzel a rongálás bűncselekményének gyanúját.

A panaszost *H. I.* folyamatosan figyelemmel kísérte (ezzel megvalósítva a „tettenérés” egyik elemét); a jogintézmény másik fent utalt konjunktív eleme ugyanakkor nem teljesült: a panaszos a bejelentést követően, a rendőrök kiérkezését megelőzően cselekményével felhagyott, a helyszínt ugyanakkor nem hagyta el, nem is kívánta elhagyni, így őt nem tartották vissza, illetve nem üldözték.

A rendőrök kiérkezésekor – a rendelkezésekre álló információk alapján – erőszakos magatartást már nem tanúsított a panaszos, nem üldözte vagy tartotta vissza senki, így viszont az Rtv. 33. §-a (1) bekezdés a) pontjában foglalt feltételek nem álltak fenn.

Felhívom ugyanakkor a figyelmet arra, hogy az Rtv. 33. §-ának (2) bekezdés b) pontja szerint a rendőr a hatóság vagy az illetékes szerv elé állíthatja azt, aki bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható.

A fentieknek megfelelően, a bejelentés és a helyszínen tapasztalt körülmények felvetették bűncselekmény (testi sértés, garázdaság, rongálás) elkövetésének gyanúját, ami megfelelő jogalapot biztosított a panaszos előállításához.

Fontos rögzíteni ugyanakkor, hogy a Rtv. 33. §-ának (2) bekezdése szerinti előállítás alkalmazása tekintetében a rendőr szabad belátása alapján hozott döntése nem lehet önkényes, az mindig a helyszínen értékelhető tények mérlegelésén kell, hogy alapuljon, meg kell feleljen a Rtv. 15. §-ában foglalt arányosság követelményének.

Az Rtv. 15. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával.

Vizsgáltam, hogy a panaszos előállítása a helyszínen értékelhető körülmények alapján indokolható volt-e. A rendelkezésre álló információk alapján elmondható, hogy annak érdekében, hogy a panaszost a lehető legrövidebb időn belül kihallgassák – így biztosítva a büntetőeljárás eredményes lefolytatását – indokolható volt a panaszos előállítása.

Tekintettel arra, hogy a panaszos Rtv. 33. §-ának (2) bekezdés b) pontja szerinti előállításának figyelembe veendő akadálya egyébként nem volt, annak célszerűsége, szükségessége pedig a büntetőeljárás eredményes lefolytatása érdekében igazolható volt, így személyi szabadságának korlátozása nem volt alapjogsértő.

Fontos azonban felhívni a figyelmet arra, hogy az Rtv. 33. §-a (1) bekezdésének feltételeit – figyelemmel annak alapvető jogot jelentősen korlátozó jellegére – szigorúan kell értelmezni. Ennek megfelelően minden olyan esetben, amikor a fent értelmezett tettenérés nem áll meg, és a rendőrség mégis az Rtv. 33. §-a (1) bekezdés a) pontjára hivatkozva, automatikusan és mérlegelés nélkül elfogja az intézkedés alá vont személyt, fennáll a személyi szabadság sérelmének közvetlen veszélye.

3. A panaszos sérelmezte, hogy az intézkedő rendőrök bilincset alkalmaztak vele szemben.

A panaszos beadványában kifejtette, hogy annak ellenére alkalmaztak vele szemben bilincset az intézkedő rendőrök, hogy nem volt beszámíthatatlan, nem állt szándékában a szökés.

A Rendőrkapitányság vezetőjének tájékoztató levele szerint, és az intézkedő rendőrök jelentései alapján, a rendőrök a panaszossal szemben semmilyen kényszerítő eszközt nem alkalmaztak.

Az Rtv. 2. §-ának (1) bekezdés második mondatának megfelelően a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.

Az Rtv. 19. §-ának (2) bekezdése szerint a rendőr jogszerű intézkedésének való ellenszegülés esetén az e törvényben meghatározott intézkedések és kényszerítő eszközök alkalmazhatók.

Az Rtv. 15. §-a alapján több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár (ún. arányosság elve). Ennek megfelelően az Rtv. 16. §-a alapján rendőr kényszerítő eszközt csak a törvényben meghatározott feltételek fennállása esetén, az arányosság elvének figyelembe tartásával alkalmazhat úgy, hogy az nem okozhat aránytalan sérelmet az intézkedés alá vontnak. Nincs helye a kényszerítő eszköz további alkalmazásának, ha az ellenszegülés megtört, és a rendőri intézkedés eredményessége enélkül is biztosítható.

A Szolg. szab. 39. §-a (1) bekezdésének megfelelően az Rtv. szerinti kényszerítő eszköz csak akkor alkalmazható, ha az intézkedés alá vont magatartása, ellenszegülésének mértéke annak Rtv. szerinti alkalmazását indokolja. A nagyobb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz akkor alkalmazható, ha a kisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással járó kényszerítő eszköz alkalmazása nem vezetett eredményre vagy sikere eleve kilátástalan (ún. fokozatosság elve).

Az Rtv. 61. §-ának (1) bekezdése szerint továbbá a kényszerítő eszköz alkalmazására az érintettet – ha az eset körülményei lehetővé teszik – előzetesen figyelmeztetni kell.

A fenti szabályoknak megfelelően tehát az intézkedő rendőröknek minden esetben mérlegelniük kell, hogy az intézkedés célja elérése érdekében mi az a legkisebb korlátozás, amely mellett a rendőri intézkedés megfelelő eredménnyel tud zárulni.

A panaszosi és a rendőrségi álláspontok között ellentmondás feszül, amely ellentmondást a rendelkezésre álló információk alapján feloldani nem lehet, így e sérelem tekintetében a panaszos alapvető jogát érintő visszásság fennállásáról nem áll módomban állást foglalni.

4. A panaszos sérelmezte az intézkedő rendőrök Rendőrkapitányságon vele szemben alkalmazott bánásmódját.

A panaszos beadányában előadta, hogy előállításánál során nem engedélyezték számára a mosdó használatát.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint a panaszos számára a befogadását követően egy alkalommal, illetve a fogvatartásának ideje alatt további két alkalommal engedélyezték az illemhelyiség használatát. A mosdót minden esetben használhatta, amikor jelezte az arra vonatkozó kérését.

Az Rtv. 2. §-a (1) bekezdése második mondatának megfelelően a rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.

Az Rtv. 16. §-ának (4) bekezdése szerint a rendőr nem alkalmazhat [...] megalázó bánásmódot, az erre vonatkozó utasítást köteles megtagadni. A rendőr az ilyen magatartás tanúsítójával szemben, annak megakadályozása érdekében, a szolgálati beosztására, a rendfokozatára, személyére tekintet nélkül köteles intézkedni.

A megalázó bánásmód vagy büntetés körébe tartozó magatartások lényege, hogy az érintettben olyan félelmet, lelki gyötrelmet és alsóbbrendűségi érzést okoznak, amelyek alkalmasak arra, hogy a testi és lelki ellenállását megtörjék. Ugyanakkor az ilyen magatartások okozta gyötrelmek mértéke – és ezzel együtt alapjogsértő volta – függ az adott eset körülményeitől (pl. a bánásmód időtartamától, az áldozat nemétől, korától, stb.).

Az Emberi Jogok Európai Bíróságának gyakorlata alapján egy valóban emberséges környezet nem lehetséges a WC-hez való hozzáférés nélkül [Ananyev and Others v. Russia, no. 42525/07 and 60800/08]. A fogvatartottak számára lehetővé kell tenni a WC és mosdó használatát (kifejezett és bizonyított biztonsági kockázat esete lehet csupán kivétel) (ld. pl. Cenbauer v. Croatia, no. 73786/01; Kehayov v. Bulgaria, no. 41035/98), mindezt pedig oly módon, hogy az ne sértse a fogvatartott magánszféráját (ld. pl. Aleksandr Makarov v. Russia, no. 15217/07.; Longin v. Croatia, no. 49268/10.; Lonc v. Croatia, no. 8067/12.)

A panaszosi és a rendőrségi álláspontok között ellentmondás feszül, amely ellentmondást a rendelkezésre álló információk alapján feloldani nem lehet, így e sérelem tekintetében a panaszos alapvető jogát érintő visszásság fennállásáról nem áll módomban állást foglalni.

5. A panaszos sérelmezte az intézkedési kötelezettség elmulasztását.

A panaszos állítása szerint négyszeri rendőri intézkedést követően került csak sor megfelelő rendőri intézkedés foganatosítására, annak érdekében, hogy H.I. visszakapja a panaszos személygépjárművét, illetve személyes tárgyait a panaszos részére, előtte a „kiérkező rendőrök csak az ablakon keresztül beszélgettek” H.I.-vel.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint H.I. lakásához 2020. május 29-én egy esetben irányítottak rendőri egységet, onnan egy bejelentés érkezett a 112-es segélyhívó számra 2020. május 29-én 20 óra 29 perckor, egy névtelen bejelentőtől. A panaszos nem tett bejelentést a fenti címről, az előállításán kívül más rendőri intézkedés nem történt.

Az Rtv. 11. §-ának (1) bekezdése alapján a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni, az előjárója utasításainak – az e törvényben foglaltak figyelembevételével – engedelmeskedni, a közbiztonságot és a közrendet, ha kell, élete kockáztatásával is megvédeni.

Az Rtv. 13. §-ának (1) bekezdése rögzíti, hogy a rendőr jogkörében eljárva köteles intézkedni vagy intézkedést kezdeményezni, ha a közbiztonságot, a közrendet vagy az államhatár rendjét sértő vagy veszélyeztető tény, körülményt vagy cselekményt észlel, illetve ilyet a tudomására hoznak. Ez a kötelezettség a rendőrt halaszthatatlan esetben szolgálaton kívül is terheli, feltéve, hogy az intézkedés szükségességének időpontjában intézkedésre alkalmas állapotban van.

E sérelem vonatkozásában az Rtv. szerint vizsgálható rendőri intézkedés, illetve annak elmulasztása nem volt beazonosítható, így e tekintetben vizsgálat lefolytatására nem volt lehetőség.

6. A panaszos több olyan sérelmet fogalmazott meg, amelyek egy a 2020. május 29-ei intézkedést követően a Rendőrkapitányságon tett látogatására vonatkoznak.

A panasz szerint a panaszos a kórházi kezelését követően felkereste a Rendőrkapitányságot, ahol – elmondása szerint – két órán át hiába várakozott, semmilyen dokumentációt nem kapott a vallomástételével kapcsolatban, továbbá arról tájékoztatták, hogy a bíróságon tudja igényét érvényesíteni. A panaszos álláspontja szerint vele szemben tiszteletlen hangnemben kommunikáltak.

Az Rtv. már hivatkozott 2. §-a e panaszra tekintetében is releváns.

Az Rtv. 24. §-ának (1) bekezdése szerint a rendőr köteles a feladatkörébe tartozó segítséget, illetőleg a hozzáfordulónak a tőle elvárható felvilágosítást megadni.

A Rendőrkapitányság által rendelkezésre bocsátott dokumentumok tanúsága szerint a panaszos a 2020. május 29-ei intézkedést követően és a panasz előterjesztését megelőzően nem járt a Rendőrkapitányságon, így a fenti sérelmekkel érintett eset nem azonosítható be.

E sérelem vonatkozásában az Rtv. szerint vizsgálható rendőri intézkedés, illetve annak elmulasztása nem volt beazonosítható, így e tekintetben vizsgálat lefolytatására nem volt lehetőség.

Intézkedési javaslataim az országos rendőrfőkapitány részére

A jelentésben feltárt alapvető jog sérelme közvetlen veszélyének jövőbeni megelőzése érdekében – az Abjt. 31. §-a (1) bekezdésének és az Rtv. 92. §-a (1) bekezdésének megfelelően – **felkérem az Országos Rendőr-főkapitányság vezetőjét, hogy e jelentés ismertetésével hívja fel az érintett szolgálati állomány figyelmét a következőkre.**

A tettenéréshez szükséges a lehetséges szándékos bűncselekmény elkövetése, rendőrség részéről való észlelése és az intézkedés alá vont személy elfogása között fennálló folyamatosság, amely „feltételezi a bűncselekmény észlelését; és ahhoz képest a cselekményt éppen elkövetőnek, az éppen eltávozó elkövetőnek, és az eltávozó elkövető üldözésből való elfogását, ekként visszatartását.” E feltételek konjunktívnak tekintendők. Amennyiben mindez nem valósul meg, ám a rendőrség mégis az Rtv. 33. §-ának (1) bekezdés a) pontjára hivatkozva,

automatikusan és mérlegelés nélkül elfogja az intézkedés alá vont személyt, az mindenképpen személyi szabadságot érintő visszásságot okoz.

Budapest, 2023. az elektronikus dátumbélyegző szerint

Dr. Kozma Ákos

